

Ziemeļu Dimensija

Publicēts: 08.03.2021.

Ziemeļu dimensija ir Eiropas Ziemeļu reģiona valstu sadarbības ietvars, kuru kopīgi īsteno četri līdzvērtīgi partneri – Eiropas Savienības dalībvalstis, Islande, Krievija un Norvēģija, un kura mērķis ir veicināt reģiona ilgtspējīgu attīstību, stabilitāti, labklājību un drošību.

Ziemeļu dimensija aptver plašu ģeogrāfisko apgabalu ziemeļos, ietverot Baltijas un Barenca jūru reģionus, ziemeļrietumu Krieviju, Islandi un Grenlandi, kā arī Arktiku. Ziemeļu dimensija ir elastīgs, uz praktiskiem projektiem vērsts sadarbības ietvars Baltijas jūras reģiona un tā kaimiņu reģionu līdzsvarotas attīstības veicināšanai.

Ziemeļu dimensijas aizsākumi meklējami deviņdesmito gadu sākumā. Ziemeļu dimensijas politikas koncepciju 1997.gada septembrī, Barenca Eiro-Arktikas padomes sanāksmē, prezentēja toreizējais Somijas premjerministrs Pāvo Liponens. 1999.gada novembrī Helsinkos, Somijas prezidentūras Eiropas Savienībā ietvaros, notika pirmā Ziemeļu dimensijas ārlietu ministru sanāksme, iezīmējot politikas pamatnostādnes. Pirmais Ziemeļu dimensijas rīcības plāns tika pieņemts 2000.gadā, savukārt Helsinku samita ietvaros 2006.gadā tika pieņemti ES Ziemeļu dimensijas politiskais ietvardokuments un deklarācija.

Ziemeļu dimensijas sadarbības formāta cieši sabiedrotie ir reģionālās padomes (Baltijas jūras valstu padome, Ziemeļu Ministru padome, Barenca Eiro-Arktikas padome, Arktikas padome), starptautiskās finanšu institūcijas (Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, Eiropas Investīciju banka, Ziemeļu Investīciju banka), universitātes, pētījumu centri un biznesa kopiena. Kanāda un Amerikas Savienotās Valstis ir Ziemeļu dimensijas novērotājvalstis. Baltkrievija iesaistās praktiskās sadarbības projektos.

Praktiskā sadarbība Ziemeļu dimensijas ietvaros notiek četru tematisko partnerību – Vides, Sabiedrības veselības un sociālās labklājības, Transporta un loģistikas, un Kultūras – formātos.

Kā pirmā 2001.gadā tika izveidota Vides partnerība (*Northern Dimension Environmental Partnership, NDEP*), kuras mērķis ir īstenot konkrētus sadarbības projektus ūdens kvalitātes, notekūdeņu attīrīšanas, energoefektivitātes un kodolatkritumu utilizācijas jomās. Vides partnerības projektus kopīgi finansē Ziemeļu dimensijas dalībnieki, starptautiskās finanšu institūcijas un privātais sektors.

Vairāk informācijas: <http://www.ndep.org/>

Sabiedrības veselības un sociālās labklājības partnerība (*Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being, NDPHS*) izveidota 2003.gadā. Tās uzmanības lokā ir cīņa pret infekcijas slimību izplatību, rūpes par iedzīvotāju veselības un labklājības uzlabošanu, kā arī aktīva dzīvesveida popularizēšana. Latvija ir viena no NDPHS dibinātājām un piedalās partnerības struktūrās. Plašāka informācija par partnerību meklējama <https://www.ndphs.org/>

2019.gadā Latvija veica Sabiedrības veselības un sociālās labklājības partnerības vadošās valsts pienākumus. Veselības ministrija nodrošināja Latvijas Republikas pārstāvniecību partnerības lēmējorgānā – partnerības ikgadējā konferencē, kā arī izpildorgānā jeb Vecāko pārstāvju komitejā. Partnerības ietvaros darbojas septiņas ekspertu darba grupas.

2009.gadā tika nodibināta Ziemeļu dimensijas Transporta un loģistikas partnerība (*Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics, NDPTL*). Partnerība tika izveidota ar mērķi pilnveidot transporta savienojumus un loģistiku, attīstīt kopīgus infrastruktūras projektus, novērst administratīvus šķēršļus, kā arī sekmēt interešu un viedokļu apmaiņu transporta un loģistikas jomā.

Vairāk informācijas: <http://www.ndptl.org/home>

2019.gadā Satiksmes ministrija pārstāvēja Latviju kā prezidējošo valsti Transporta un loģistikas partnerības vadības komitejā. Kā prioritāros darbus partnerības valstis izvirzīja – veicināt ekoloģiskā transporta ieviešanu, uzlabot satiksmes drošību, īstenot integrāciju jaunos tirdzniecības maršrutos un apmainīties ar pieredzi transporta izglītības sistēmas pilnveidošanā.

2010.gadā kā ceturrtā partnerība Ziemeļu dimensijas politikā tika nodibināta Kultūras partnerība (*Northern Dimension Partnership on Culture, NDPC*), kas ir ietvars kultūras iestāžu, radošo industriju un biznesa kopienu sadarbības veicināšanai Eiropas Ziemeļu reģionā. Plašāka informācija: <https://www.ndpculture.org/home>

2018.gada 28.maijā tika noslēgta vienošanās par Kultūras partnerības sekretariāta dibināšanu un tā atrašanos Rīgā. Kultūras ministrija nodrošina Latvijas pārstāvniecību Ziemeļu dimensijas Kultūras partnerības Rīcības komitejā:

<https://www.km.gov.lv/lv/kultura/radosas-industrijas/starptautiska-sadarbiba>

<https://www.mfa.gov.lv/lv/ziemelu-dimensija>